DOMSTOLENS DOM (Tredje Afdeling)
18. april 1989 *

I sag 128/88,

angående en anmodning, som tribunal du travail de Bruxelles i medfør af EØF-Traktatens artikel 177 har indgivet til Domstolen for i den for nævnte ret verserende sag

Di Felice

mod

Institut national d'assurances sociales pour travailleurs indépendants

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af Traktatens artikel 7, stk. 1, artikel 52, stk. 2, og artikel 53 og af artikel 12, stk. 1 og 2, artikel 44, stk. 1 og 2, og artikel 46 i Rådets forordning nr. 1408/71, som ændret ved Rådets forordning nr. 2001/83 af 2. juni 1983 (EFT L 230, s. 8),

har

DOMSTOLEN (Tredje Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden F. Grévisse, dommerne J. C. Moitinho de Almeida og M. Zuleeg,

generaladvokat: F. G. Jacobs
justitssekretær: assisterende justitssekretær J. A. Pompe

efter at der er afgivet indlæg af:

— Institut national d'assurances sociales pour travailleurs indépendants ved Ludo Paeme, administrateur général,

* Processprog: fransk.

— Kommissionen ved Dimitrios Gouloussis, Kommissionens Juridiske Tjeneste, som befuldmægtiget,

på grundlag af retsmøderapporten og efter mundtlig forhandling den 24. januar 1989,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 2. februar 1989,

afsagt følgende

Dom

1 Ved dom af 21. april 1988, indgået til Domstolen den 27. april 1988, har tribunal du travail de Bruxelles i medfør af EØF-Traktatens artikel 177 forelagt tre præjudicielle spørgsmål vedrørende fortolkningen af Traktatens artikel 7, stk. 1, artikel 52, stk. 2, og artikel 53 samt af artikel 12, stk. 1 og 2, artikel 44, stk. 1 og 2, og artikel 46 i Rådets forordning (EØF) nr. 1408/71 af 14. juni 1971 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere, selvstændige erhvervsdrivende og deres familiemedlemmer, der flytter inden for Fællesskabet, som ændret ved Rådets forordning (EØF) nr. 2001/83 af 2. juni 1983 (EFT L 230, s. 8).

2 Spørgsmålene er blevet rejst under en sag, som Olandino Di Felice, der er italiensk statsborger og bor i Italien, har anlagt mod Institut national d'assurances sociales pour travailleurs indépendants (Direktoratet for Social Sikring af Selvstændige Erhvervsdrivende) (herefter benævnt »INASTI«).

3 Di Felice var selvstændig erhvervsdrivende i Belgien fra 1950-1964. Sagsøgeren, der siden 1969 har oppebåret en invalidepension i henhold til italiensk lovgivning, ansøgte den 24. november 1983 INASTI om på grundlag af bidragsperioder tilbagelagt i Belgien at måtte blive tilkendt en førtidspension med virkning fra den 28. april 1984, da han ville fylde 60 år. INASTI fandt, at Di Felice som udgangspunkt havde ret til den pågældende pension, nærmere bestemt 36 568 BFR om året, idet dette beløb blev fastsat på grundlag af en tilbagelagt forsikringsperiode på 16/45 af den maksimale periode, med et fradrag på 5% for hvert år før det fyldte 65. år,

men sagsøgte traf under henvisning til antikumulationsreglerne i belgisk lovgivning afgørelse om, at pensionen ikke kunne komme til udbetaling.

4 Denne afgørelse blev nærmere bestemt truffet på grundlag af artikel 30a i kongelig anordning nr. 72, hvorefter alderspension for selvstændige erhvervsdrivende kun kommer til udbetaling, »såfremt den ydelsesberettigede ikke udøver nogen erhvervsmæssig beskæftigelse og ikke oppebærer ydelser som følge af sygdom, invaliditet eller ufrivillig arbejdsløshed i henhold til belgisk eller udenlandsk lovgivning om social sikring eller en ordning, der finder anvendelse på ansatte i en international organisation«.

5 Den nationale retsinstans lagde til grund, at Di Felice principielt har krav på alderspension for selvstændige erhvervsdrivende, og fastsatte dennes størrelse til 39 007 BFR årligt. Inden afgørelsen om, hvorvidt denne pension skal komme til udbetaling, har retten udsat sagen og forelagt Domstolen følgende spørgsmål:

»— Belgisk national lovgivning indeholder fortsat ingen bestemmelser, der regulerer spørgsmålet om kumulation af pensionsydelser (her personlig alderspension) i form af pension for selvstændige erhvervsdrivende med andre ydelser i form af 'alders- ... pensionsydelser eller ydelser, der træder i stedet herfor (her invalidepension), tilkendt i henhold til en... udenlandsk alderspensionsordning', idet vedkommende nationale myndighed, der udbetaler pensionsydelser, på dette grundlag finder at burde følge en bestemt praksis.

— Det ønskes oplyst, om dette indebærer eller vil kunne indebære en 'forskelsbehandling... på grundlag af nationalitet', jfr. Traktatens artikel 7, stk. 1, det være sig direkte eller indirekte eller udøvet på grundlag af nationalitet ved anvendelse af kriterier, der formelt er neutrale, men som rent faktisk medfører en forskelsbehandling derved, at udenlandske statsborgere stilles ringere på grund af krav, der er uforholdsmæssigt vanskelige at opfylde.

— Det ønskes endvidere oplyst, om forholdet falder eller vil kunne falde ind under bestemmelserne i artikel 52, stk. 2, og artikel 53 i Traktaten og i artikel 12, stk. 1 og 2, og artikel 43, henholdsvis i kapitel 3, jfr. navnlig artikel 44, stk. 1 og 2, og artikel 46, i Rådets forordning (EØF) nr. 1408/71 af 14. juni 1971 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere, selvstændige erhvervsdrivende og deres familiemedlemmer, der flytter inden for Fællesskabet.

— Endelig ønskes det oplyst, om italienske invalidepensionsydelser (her i egentlig forstand, dvs. at ydelserne endnu ikke er blevet afløst af alderspensionsydelser) og belgiske (førtids)- alderspensionsydelser i form af pension for selvstændige erhvervsdrivende skal anses som 'ydelser af samme art'.«

6 Vedrørende de faktiske omstændigheder i hovedsagen og de for denne relevante retsregler samt de skriftlige indlæg, der er indgivet til Domstolen, henvises i øvrigt til retsmøderapporten. Disse omstændigheder omtales derfor kun i det følgende, såfremt det på de enkelte punkter er nødvendigt for forståelsen af Domstolens argumentation.

De to første spørgsmål

7 Når henses til affattelsen af de to første præjudicielle spørgsmål, bemærkes indledningsvis, at Domstolen ikke under en procedure i medfør af EØF-Traktatens artikel 177 har kompetence til at anvende de fællesskabsretlige regler på et konkret tilfælde eller til at træffe afgørelse om, hvorvidt bestemmelser i national ret er forenelige med disse. Domstolen kan dog forsyne den nationale retsinstans med alle de kriterier til fortolkning af fællesskabsretten, som vil kunne være nyttige for denne retsinstans ved vurderingen af retsvirkningerne af de pågældende fællesskabsretlige bestemmelser.

8 Det fremgår af præmisserne til forelæggelsesdommen, at de to første spørgsmål må forstås således, at der i det væsentlige ønskes en afgørelse fra Domstolen om, hvorvidt bestemmelserne i forordning nr. 1408/71, hvis anvendelsesområde ved Rådets forordning (EØF) nr. 1390/81 af 12. maj 1981 (EFT L 143, s. 1) blev udvidet til også at omfatte selvstændige erhvervsdrivende og deres familiemedlemmer, er til hinder for at anvende en national lovgivning, hvorefter en alderspension ikke kan udbetales, når den pågældende oppebærer en invalidepension i henhold til lovgivningen i en anden medlemsstat, såfremt anvendelsen af denne lovgivning er mindre fordelagtig for vedkommende end en anvendelse bestemmelserne i forordning nr. 1408/71.

9 Det bemærkes, at det fremgår af Domstolens faste praksis (jfr. navnlig dom af 5. maj 1983, Van der Bunt-Craig, 238/81, Sml. s. 1385), at når en arbejdstager oppebærer en pension udelukkende i henhold til national lovgivning, er bestemmelserne i forordning 1408/71 ikke til hinder for, at den nationale lovgivning finder anvendelse på ham i sin helhed, herunder de nationale antikumulationsregler. Så-

fremt anvendelsen af denne nationale lovgivning imidlertid er mindre fordelagtig for arbejdstageren end en anvendelse af ordningen i henhold til artikel 46 i forordning nr. 1408/71, er det bestemmelserne heri, der skal anvendes. I så fald finder artikel 46, stk. 3, som opstiller begrænsninger med hensyn til kumulation af ydelser, jfr. nærmere reglerne i artikel 46, stk. 1 og 2, anvendelse, således at antikumulationsreglerne i national lovgivning ikke kan bringes i anvendelse.

10 Ved anvendelsen af de fællesskabsretlige bestemmelser skal den nationale retsinstans navnlig tage i betragtning, at artikel 12, stk. 2, i forordning nr. 1408/71 bestemmer, at indeholder en medlemsstats lovgivning bestemmelser om, at en ydelse skal nedsættes, stilles i bero eller bortfalde i tilfælde af kumulation med andre sociale sikringsydelser, hvortil der er opnået ret i denne medlemsstat eller i henhold til lovgivningen i en anden medlemsstat, finder disse bestemmelser ikke anvendelse, såfremt den pågældende modtager ydelser af samme art ved invaliditet, alderdom, dødsfald (pensioner) eller erhvervssygdom, der fastsættes af institutionerne i de forskellige berørte medlemsstater, bl. a. i overensstemmelse med bestemmelserne i forordningens artikel 46.

11 Følgelig, og idet bemærkes, at det er ufornødent at inddrage de øvrige fællesskabsretlige bestemmelser, som den nationale retsinstans har henvist til, må de to første præjudicielle spørgsmål besvares med, at bestemmelserne i forordning nr. 1408/71, hvis anvendelsesområde ved forordning nr. 1390/81 blev udvidet til også at omfatte selvstændige erhvervsdrivende og deres familiemedlemmer, skal fortolkes således, at de er til hinder for at anvende en national lovgivning, hvorefter en alderspension ikke kan udbetales, når den pågældende oppebærer en invalidepension i henhold til lovgivningen i en anden medlemsstat, såfremt anvendelsen af den nationale lovgivning er mindre fordelagtig for vedkommende end en anvendelse af bestemmelserne i artikel 46 i forordning nr. 1408/71.

Det tredje spørgsmål

12 Ved det tredje spørgsmål ønsker den nationale retsinstans oplyst, om henholdsvis en førtidspension i henhold til lovgivningen i én medlemsstat og en invalidepension i henhold til lovgivningen i en anden medlemsstat skal anses som »ydelser af samme art«, jfr. artikel 12, stk. 2, i forordning nr. 1408/71.

13 Det bemærkes herom, at det fremgår af Domstolens praksis, at har en arbejdstager i henhold til lovgivningen i én medlemsstat ret til ydelser i anledning af invaliditet, der er blevet afløst af en ret til alderspensionsydelser, og i henhold til lovgivningen i en anden medlemsstat ret til ydelser i anledning af invaliditet, der endnu ikke er blevet afløst af en ret til alderspensionsydelser, skal alderspensionsydelserne og ydelserne i anledning af invaliditet anses som ydelser af samme art (jfr. senest dom af 2. juli 1981, Celestre, 116, 117, 119, 120 og 121/80, Sml. s. 1737).

14 Denne praksis gælder også, for så vidt angår alderspensionsydelser i henhold til lovgivningen i en medlemsstat, som ikke har afløst ydelser i anledning af invaliditet, idet alderspensionsydelser, uanset om der er tale om en sådan afløsning, er ydelser af samme art som invalidepensionsydelser.

15 Denne fortolkning af artikel 12, stk. 2, i forordning nr. 1408/71 gælder også i tilfælde af udbetaling af en førtidspension, for så vidt som den førtidige udbetaling kun bevirker en nedsættelse af pensionens størrelse.

16 Det tredje spørgsmål må herefter besvares med, at en førtidspension i henhold til lovgivningen i én medlemsstat og en invalidepension i henhold til lovgivningen i en anden medlemsstat skal anses som ydelser af samme art, jfr. artikel 12, stk. 2, i forordning nr. 1408/71.

Sagens omkostninger

17 De udgifter, der er afholdt af Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber, som har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke godtgøres. Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale retsinstans, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN (Tredje Afdeling)

vedrørende de spørgsmål, der er forelagt af tribunal du travail de Bruxelles ved dom af 21. april 1988, for ret:

1) **Bestemmelserne i forordning nr. 1408/71, hvis anvendelsesområde ved forordning nr. 1390/81 blev udvidet til også at omfatte selvstændige erhvervsdrivende og deres familiemedlemmer, skal fortolkes således, at de er til hinder for at anvende en national lovgivning, hvorefter en alderspension ikke kan udbetales, når den pågældende oppebærer en invalidepension i henhold til lovgivningen i en anden medlemsstat, såfremt anvendelsen af den nationale lovgivning er mindre fordelagtig for vedkommende end en anvendelse af bestemmelserne i artikel 46 i forordning nr. 1408/71.**

2) **En førtidspension i henhold til lovgivningen i én medlemsstat og en invalidepension i henhold til lovgivningen i en anden medlemsstat skal anses som ydelser af samme art, jfr. artikel 12, stk. 2, i forordning nr. 1408/71.**

Grévisse Moitinho de Almeida Zuleeg

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 18. april 1989.

J.-G. Giraud
justitssekretær

F. Grévisse
formand for Tredje Afdeling